

SZÍNHÁZI ESTEK

Van bennük szeretet

A kaukázusi krétakör Kaposváron

A kaukázusi krétakört Kaposváron több mint három hónapja mutatták be. Októberben a technika (egy vén Lada) fatális tréfája folytán nem jutottam el a bemutatóra. Most sikerült pótolnom a mulasztást. Meglehet, az utolsó előadások egyikét láttam. De nem mulaszthatom el, hogy megemlékezzek róla, mert olyasmí van benne, ami manapság nemcsak színpadjainkon ritkaság: szeretet. Szeretet az élet bűvő értékei iránt és szeretet a színház iránt. A tüzetes, gondos munka iránt.

Babarczy László ugyanis nem a krétakör példázatát állította színpadra, mint ahogy Brecht sem arról írta művét. Az ítélet, a részeges Acdak salomoni bölcsessége néhány perc a darab végén. S utána jobb, ha a győztesek menekülnek. Az igazság a véletlenek összjátékaképpen diadalmaskodik, az összekuszálódott történelem, a zárvar engedi meg ezt a pillanati grimaszt a történelem, a politika csinálóival, a hatalomban egymást váltogatókkal szemben. A meglehetősen hosszú történet e fíntörzseteivét elemzi. Kényelmesen, epikusan részletezve a krétakörig elvezető történeteket. Egyrészt Gruse, másrészt Acdak útját addig, hogy megfricskázhatják a hatalmasokat.

A történelem, a nagypolitika, a hatalmi vetélkedés csak a háttérben jelenik meg, s önké-

nyesen, véletlenszerűen szól bele a kisemberek életébe. Olykor azonban sorsot meghatározóan. Egy otfelejtett csecsemő eldönti Gruse sorsát, a bujkáló nagyherceg Acdakét, az írno két. Brecht az ő sorsukat ábrázolja aprólékosan, az előkelőket álarcban, mintegy emberi mivoltukból kivetkőzve, elidegenedve jelenítené meg. A kaposvári előadás nem választja ilyen mereven ketté a szereplőket. Az elembertelenedett, az alakoskodó, a csak a hatalomnak élő ember is ember. Ez is egyfajta emberi magatartás. A kormányzóne (Márton Eszter) szeszélyes, puhány úriasszony, a Hájás Herceg (Lugosi György) pöffeszkedő, erőszakos törtető, a kormányzó Csernák Árpád hatalmába, biztonságába dekadensen, formalistán belefeledkező politikus.

A hétköznapok kisembereit egyszerűség és naivitás teszi védtelenné, de olykor az ad nekik ropant erőt is. Naivak és lelkeseek a keretjáték kolhozistái, azok is, akik a régi életet féltik, meg azok is, akik gyökeresen újat szeretnének teremteni. S ilyenek a példázatban azok, akik megpróbálnak szembeszegülni az elembertelenítő hatalmakkal, meg azok is, akik engednek a körülmények hatalmának. A finoman kidolgozott mikrorealizmus viszi előre és tölti meg feszültséggel jelenetről jelenetre újra és újra a meglehetősen hosszú, három

és fél óras estét. Régi kaposvári epizodisták (Tóth Béla, Tóth Nóra, Gyuricza István) remekelnek most is. S mind gyakrabban tűnnek fel fiatalok, akik néhány esztendeje észrevétlenkednek a kaposvári színpadon. Ezúttal *Törköly Levente* Gruse bátyjának igen kényes, összetett jellemét rajzolja hitelesen és remek humorral, *Kelemen József* csetlik-botlik pompásan az Acdaknak végyszavazó ostoba rendőr szerepében. *Grusét Sáfár Mónika* játszotta most, a konok kötelességtudástól kissé szögletesen viselkedő emberkét, kissé suta kamaszlányt hozva színre.

Brecht mindig mindenütt elmentmondásokat szimatol. Ezért is oldalaz ki a cselekmény folyvást az együgyűbb értelmezési kísérletek elől. Az ellentmondások Acdak figurájában futnak össze. *Bezerédi Zoltán* sem jovialis alkoholistát, sem kedélyes népi figurát nem farag az írnokból. Egyszerű, vidéken szétzúllott értelmiségit ábrázol, aki életének keserűségét köpi ki magából, amikor könyörtelenül, cinikusan szokimondó. Igazán nem tehet róla, hogy az abszurd történelem nagygyá teszi. A történetet *Kulka János* meséli, éneklí el. *Eörsi István* fordítását és *Paul Dessau* keletiesen cifrázott dallamait tárgyilagos humanizmussal, bölcsességgel itatja át. Méltóság és szeretet van benne.

Zappe László